

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/15254>

Please be advised that this information was generated on 2021-03-06 and may be subject to change.

Ambtenaren doorgelicht

De laatste jaren worden niet geringe aantallen ambtenaren geconfronteerd met een van de modieuze rages van deze tijd: sensitivity- en assertiviteitstrainingen onder leiding van psychologen van al dan niet universitaire instellingen, die het zoveelste gat in de markt hebben ontdekt. Hele directies van departementen of secretariaten van gemeenten worden aldus psychologisch doorgelicht.

door prof. mr.
C. A. J. M. Kortmann

Hoe het daarbij exact toegaat kan ik niet uit eigen ervaring meedelen. Wel sprak ik diverse ambtenaren, die het genoeg hebben mogen smaken van psychologische groepstherapieën. Voor deze gelukkigen had ik enige nieuwsgierige vragen in petto. De eerste was: móet je aan een dergelijke 'cursus' deelnemen? Het antwoord luidde: formeel is deelname niet verplicht, maar, doe je niet mee, dan kun je je verdere carrière wel vergeten. Feitelijk moet je gewoon meedoen, ook al ben je er hartgrondig tegen.

Mijn tweede vraag luidde: wat is eigenlijk het doel van een dergelijke 'cursus'? De antwoorden hierop liepen niet helemaal parallel. Sommigen zeiden dat het ging om de 'verbetering' van hun eigen persoonlijkheid: beter kunnen onderhandelen, je

niet door je chef laten 'ondersneuwen', je kritiek op anderen niet onder stoelen of banken steken, je eigen zwakke plekken (h)erkennen. Anderen meenden dat het veeleer ging om de verbetering van de hele organisatie: men moest allerlei ouderwetse vooroordelen, procedures en houdingen jegens anderen afzweren, men moest van 'oud' 'nieuw' worden. Alleen de 'vernieuwden' zouden nog passen in een moderne ambtelijke organisatie.

Is iedereen dan bereid om 'vernieuwd' te worden, zo vroeg ik verder. Welneen, luidde het antwoord, ongeveer de helft van de betere ambtenaren van de secretarie is inmiddels vertrokken. Zij zijn weggesprongen naar andere gemeenten, de provincie of het rijk. Degenen die bleven moeten zich inderdaad wel als 'vernieuwd' gaan gedragen, willen zij in de toekomst nog kans op een aantrekkelijke functie hebben. Maar intussen, zo vervolgde mijn gesprekspartner, loopt de hele organisatie spaak door de vacatures van de vertrekkenden, de deels verpeste persoonlijke en ambtelijke relaties en het grote tijdsbeslag dat de cursus op het apparaat legt.

Onderdelen van zo'n cursus hebben veel weg van een klassieke groentijd bij een der vaderlandse studentencorpora. Tot diep in de nacht worden in 'groepsgesprekken' de leden van de groep uitgedaagd, geplaagd, opgehemeld, vernederd, bekritiseerd, boos gemaakt. Het collectief staat niet toe dat je je er aan onttrekt, de psychologen-geeroes verhinderen een vroegtijdige aftocht. Sommige ambtenaren, zo heb ik mij laten vertellen, komen dergelijke groepstherapieën nauwelijks meer te boven, zozeer worden zij geschokt door de onbarmharigheid, of de – schijnbare? – ri-

diculiteit ervan. Serieuze, evenwichtige mensen worden 'uitgenodigd' een lijst met vragen te beantwoorden, eerst met het hoofd naar links, dan met het hoofd naar rechts geneigd. Aldus zou duidelijk worden of iemand meer taakgericht (koelheid, efficiëntie, vaderbinding) dan wel relatiegericht (warmte, moederbinding) is. Dergelijke (voor psychologen wellicht interessante en aanvaarde) tests zijn mede bepalend voor iemands carrière. De psychologen maken voor een groot deel uit of persoon X al dan niet geschikt is voor zijn huidige functie, ook al heeft hij deze tot op dat ogenblik naar ieders tevredenheid vervuld.

Nu kan men van het vorenstaande vinden wat men wil. Kennelijk zijn er ministers en colleges van b. en w. die dergelijke exercities met hun ambtenaren – soms doen zij zelfs zelf mee – noodzakelijk, gewenst of op zijn minst instructief achten. Ik zelf zou het vertikken aan dergelijke semi-gedwongen exercities mee te doen, carrière of niet. Waaraan ontlene ministers en andere chefs van ambtelijke diensten het recht om hun ambtenaren dergelijke therapieën te doen ondergaan? Ik geef toe, de artikelen 10 eerste lid en 11 van de nieuwe Grondwet zijn nog niet in werking getreden. Maar is het ook naar huidig rechtsbewustzijn reeds niet zo, dat niet alleen een gewone burger maar ook een ambtenaar niet gedwongen kan worden zich door psychologen of wie dan ook te laten dóórlichten, tenzij deze plicht een wettelijke grondslag zou hebben (en dan nog!).

Nog niet zo lang geleden eiste de Hoge Raad voor de rechtmatigheid van de fluoridering van drinkwater een expliciete wettelijke grondslag. Naar mijn oordeel gaan sensitivity- en assertiviteitsexercities als hiervoor bedoeld nog een stapje verder. Zolang deze niet op de wet berusten zijn zij onrechtmatig. Er dient dan ook ten spoedigste een einde aan gemaakt te worden.

Notitie herindeling

Vervolg van blz. 655

tionairs. Maar dat zat er ook niet zo zeer in, als je (ook) verantwoordelijk bent voor de wijziging van reorganisatie in organisatie van het binnenlands bestuur.

Ten slotte wijs ik ook nog op het aanhangige wetsvoorstel Algemene regelen gemeentelijke indeling. Daarin worden voorzieningen getroffen met de bedoeling allerlei overgangsproblemen op te lossen en dat is – ook voor uniformiteit – een winstpunt.

Toch is het zaak het duo op Binnenlandse zaken op het terrein van de (streeksgewijze) herindeling van gemeenten kritisch te blijven volgen. ◀

Documentatie per beeldband

Ze moesten er op het Departement van verkeer en waterstaat even aan wennen: beeldband als documentatie. Maar het bleek heel effectief en tijdsbesparend.

De Haarlemse wethouder Kraak was naar Den Haag gekomen om te pleiten voor een rijksbijdrage voor de aanleg van een haltehaven langs de Spaarndammerweg voor de stadsbus.

Dat kan met woorden, het gebeurt ook wel met foto's, maar de Haarlemse delegatie had voor deze gelegenheid een videorecorder en een tv-monitor meegesjouwd om de onhoudbaarheid van de verkeerssituatie in bewegend beeld te schetsen. Voor-

lichter Paul van der Burg had in een programma van 6 minuten de gevaarlijke situatie met opstoppingen en al vastgelegd en was meegekomen om dit drs. Mesker, de loco-directeur-generaal, en zijn staf te tonen als waren zij ter plekke.

Instructief was het zeker. Of het ook effectief was zal moeten blijken uit de beslissing van de minister.